120

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI

"TASDIQLAYMAN"	"KELISHILDI"
(OTM rektori)	Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
2020 yil "07" 07	2020 yil "14" 08

Ro'yxatga olindi: № BD-5150600-3.04

2020 yil "14" 08

AN'ANAVIY XONANDALIKNI O'QITISH USLUBIYOTI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000	Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	150 000	San'at
Ta'lim yo'nalishi:	5150600	Vokal san'ati: (an'anaviy xonandalik)

1. a1
1. b1
1. b1
3. b1
1. b1
1. a1
1. a1

Fan/modul kodi AXU10032	O'quv yili 2020-2021	Semestr 5	ECTS-Kreditlar 2	
Fan/modul turi Majburiy	**Ta'lim tili** O'zbek/rus		**Haftadagi dars soatlari** 2	
1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari: amaliy**	**Auditoriya mashg'ulotlari: seminar (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	An'anaviy xonandalikni o'qitish uslubiyoti	30	30	60

2.

I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni.

O'zbekiston Respublikasi 2017 – 2018 yillarda yanada rivojlantirish Harakatlar strategiyasida barcha sohalar qatorida "musiqa san'atini yanada rivojlantirish va yutuqlarni targ'ibot qilish" belgilangan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 8 avgustdagi "O'zbekiston davlat konservatoriyasi faoliyatini yanada rivojlantirish va takomillashtirish chora – tadbirlari to'g'risida" gi Qarorida "Yangi avlod o'quv dasturlari va adabiyotlarini izchil yaratib borish" vazifasi qo'yilgan. Ushbu "An'anaviy xonandalikni o'qitish" fanining dasturi ana shu vazifalar ijrosi doirasida tuzildi.

O'quv dasturini tuzishda oliy ta'lim Davlat ta'lim standartlari hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan bo'lib, an'anaviy xonandalik uslubiyotita'lim yo'nalishi fanlari uchun Namunaviy dastur hisoblanadi.

II. O'quv fanining maqsad va vazifasi.

"An'anaviy xonandalikni o'qitish" fanining asosiy maqsadi an'anaviy xonandalik uslubiyotita'lim yo'nalishi talabalariga ashulalar tahlili bo'yicha nazariy – uslubiy bilim hamda ko'nikma berishdan iborat. Uning asosiy vazifalarini quyidagilar tashkil qiladi:

- an'anaviy xonandalik uslubiyotiasoslari, nazariyasi va metodikasi bo'yicha bilim berish;
- an'anaviy xonandalik uslubiyotiyo'nalishi fanlarining bosh mavzularini belgilash;
- an'anaviy xonandalik uslubiyotiko'nikmasi, malakasi va mahorati bilan qurollantirish;
- ijodiy layoqatni o'stirish;
- ilmiy – tadqiqod ishlariga yo'naltirish;
- maqom asoslari bilan qurollantirish;

milliy bazasi.

3. www.maqom.uz
4. www.artist.uz
5. www.ziyonet.uz
6. www.edu.uz
7. www. muzik.uz
8. www. classicmuzik.uz
9. www.artmuzik.ru

7.

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb–xunar ta'limi yo'nalishlari buyicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil "14" 08 dagi 3 sonli bayonnomasi bilan ma'qulangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil "14" 08 dagi 418 - sonli buyrug'i bilan ma'qulangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

8. **Fan/modul uchun mas'ul:**

N.Pirmatova – O'zDK "An'anaviy xonandalik" kafedrasi dotsent, O/zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist

9. **Taqrizchilar:**

M. Yo'lchieva – O'zDK "An'anaviy xonandalik" kafedrasi mudiri, O'zbekiston xalq artisti, faxriy professor

B. Do'smurodov – O'zDSMI dotsenti, O'zbekiston Respublikasi xalq hofizi

5. **VII. Kreditlarni olish uchun talablar:**

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to`la o`zlashtirish, tahlil natijalarini to`g`ri aks ettira olish, o`rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo`yicha yozma ishni topshirish.

6. **V. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari**

Asosiy adabiyotlar

1. Bo'riyeva K. Ijrochi sinfi – T., 2018
2. Karimova M. An'anaviy yakka xonandalik – T., 2018

Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasini 2017 -2021 yillarda rivojlantirishning beshta yo'nalish bo'yicha Harakatlar strategiyasi. // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. 2017 yil 6 (766) – son, 25 – 50 – betlar.
2. Mirziyoev Sh.M. Adabiyot va san'at, madaniyatni rivojlantirish – xalqimiz ma'naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir. // "Xalq so'zi" gazetasi 2017 yil 4 avgust soni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 17 noyabrdagi "O'zbek milliy maqom san'atini yanada rivojlantirish chora – tadbirlari to'g'risida" gi Qarori.// "Xalq so'zi" gazetasi 2017 yil 18 noyabr soni
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojatnomasi. // "Xalq so'zi" gazetasi 2017 yil 23 dekabr soni.
5. Ibrohimov O. Farg'ona – Toshkent maqomi. – T., 2006
6. Rajabiy Yu. Musiqa merosimizga bir nazar. – T., 1978
7. Rajabov I. Maqomlar. – T., 2004
8. Matyakubov O. Maqomot. – T.: "Kamalak". 2004
9. Rajabov I. Maqomlar masalasiga doir. – T.: "O'zadabiynashr". 1963
9. Shashmaqom (Buxoro maqomlari). // O'zbek xalq muzikasi. V tom. – T.: O'zadabiynashr. 1959
10. Xorazm maqomlari. // O'zbek xalq muzikasi. VI tom. – T.: O'zadabiynashr. 1959
11. Yo'lchieva M. An'anaviy yakka xonandalik – T.: "Fan va texnologiya". 2017
12. Matyakubov Sh. An'anaviy xonandalikda o'qitish uslubiyati – T., 2015
13. Matyakubov Sh. An'anaviy ijrochilik tarixi – T., 2015

Internet saytlari

1. WWW. gov. uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portal.
2. WWW. lex. uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari

- an'anaviy ijrochilik usullari va uslublari bilan tanishtirish;
- Shashmaqom ashulalarining janrlari bo'yicha bilim berish;
- Shashmaqom ashulalarini ijtimoiy – falsafiy va badiiy – estetik jihatdan tahlil qilish bo'yicha nazariy qurollantirish;
- Shashmaqom ashulalarini tahlil qilish vositasida o'zlashtirish uslublari bilan qurollantirish;
- Shashmaqom ashulalaritahlili natijalari asosida ijro mahoratini oshirish yo'llarini o'rgatish.

III. O'quv fani bo'yicha qo'yiladigan talablar.

"An'anaviy xonandalikni o'qitish" fani bo'yicha talabalarga quyidagi talablar qo'yiladi:

- an'anaviy xonandalik uslubiyotiasoslari, nazariyasi va metodikasi bo'yicha bilim olish;
- an'anaviy xonandalik uslubiyotiyo'nalishi fanlarini chuqur o'zlashtirish;
- an'anaviy xonandalik uslubiyotiko'nikmasi, malakasi va mahoratini egallash;
- ijodiy layoqatini o'stirish;
- ilmiy – tadqiqod ishlari asoslari bilan tanishish;
- maqom asoslarini o'zlashtirish;
- an'anaviy ijrochilik usullari va uslublarini egallash;
- Shashmaqom ashulalari janrlari bo'yicha bilimga ega bo'lish;
- Shashmaqom ashulalari tahliliga doir nazariy qarashga ega bo'lish;
- Shashmaqom ashulalarini tahlil vositasida o'zlashtirish ko'nikmasini egallash;
- tahlillar natijasi asosida ijro mahoratini oshirib borish malakasini egallash.

IV. Asosiy amaliy va nazariy qism
(amaliy mashg'ulotlari)

1 – mavzu. An'anaviy xonandalikni o'qitishning nazariy – metodik asoslari

"An'anaviy xonandalikni o'qitish" tushunchasi. An'anaviy xonandalikni o'qitishga doir me'yoriy hujjatlar. An'anaviy xonandalik uslubiyotinazariyasi va metodikasi.

2 – mavzu. An'anaviy xonandalikni o'qitish manbalari

An'anaviy xonandalik uslubiyotio'qitish manbalari: musiqiy risolalar, ilmiy tadqiqotlar, ashulalar, qo'shiqlar, kuylar.

An'anaviy xonandalik uslubiyotiashulalari janrlari va badiiy – estetik

xususiyatlari.

3 – mavzu. An'anaviy xonandalikni o'qitish tarixi

An'anaviy xonandalikni o'qitish xususiyatlari va uning an'anaviy xonandalik uslubiyotiyo'nalishi.

An'anaviy xonandalikni o'qitishning qadimgi, o'rta asrlar va hozirgi zamon tarixiy bosqichlari.

4 – mavzu. An'anaviy xonandalikni o'qitish uslubiyoti .

An'anaviy xonandalikni o'qitish asoslari, ietodlari va tamoyillari. Ashulalarni o'zlashtirisb yo'llari.

An'anaviy xonandalikda iste'dod va qobilyatni o'stirish.

5 – mavzu. An'anaviy xonanda bilan ishlash uslubiyoti

An'anaviy xonanda bilan yakka tartibda va guruxli tarzda ishlash. Ijrochi va xonanda. Xonanda va ijro. Xonanda va musiqa ijrochiligi jarayoni.

6 – mavzu. Xonanda mahorati

Xonanda mahorati: ko'nikma, malaka va tajriba.

Xonandaning individual ijro uslubi. Xonandaning ijro uslubini takomillishtirish yo'llari.

III. O'quv fani bo'yicha qo'yiladigan talablar.

"An'anaviy xonandalikni o'qitish" fani bo'yicha talabalarga quyidagi talablar qo'yiladi:

- an'anaviy xonandalik uslubiyoti asoslari, nazariyasi va metodikasi bo'yicha bilim olish;
- an'anaviy xonandalik uslubiyoti yo'nalishi fanlarini chuqur o'zlashtirish;
- an'anaviy xonandalik uslubiyoti ko'nikmasi, malakasi va mahoratini egallash;
- ijodiy layoqatini o'stirish;
- ilmiy – tadqiqod ishlari asoslari bilan tanishish;
- maqom asoslarini o'zlashtirish;
- an'anaviy ijrochilik usullari va uslublarini egallash;
- Shashmaqom ijrochi ashulalari janrlari bo'yicha bilimga ega bo'lish;
- Shashmaqom ijrochi ashulalari tahliliga doir nazariy qarashga ega bo'lish;
- Shashmaqom ijrochi ashulalarini tahlil vositasida o'zlashtirish ko'nikmasini egallash;
- tahlillar natijasi asosida ijro mahoratini oshirib borish malakasini egallash.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Maqom ijrochilari haqida ma'lumot yig'ish.
2. Xonandalar ijrochi bilan ishlash qonun qoidalarini takomilashtirish.
3. Xonandalar ijrochiiga mos asarlarga misollar.
4. Ayol va erkak ovozlarining joylashuvi.
5. G'azallarni tahlil qilish orqali jamoani asarga nisbatan mehrini oshirish.
6. Maqom sho'balarini xonandalar ijrochiiga moslashtirish yo'llari.

Xonandalarning sozandalar ijrochii bilan muloqot natijalari.

Mustaqil o`zlashtiriladigan mavzular bo`yicha talabalar tomonidan maqom ijrochilarida eshitib, o'rganish qilish tavsiya etiladi.

3. **V. Fan o`qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)**

Fanni o`zlashtirish natijasida talaba:

- Ijrochilar haqida ma'lumot va ularning tasnifi;
- Jo'rovozlik va hamnafaslik;
- Xonandalar ijrochii va ularning joylashish qoidalari;
- Ovozlarni turlarga ajratish va ular bilan ishlash qoidalari;
- Ijrochida erkak ovozlarining o'rni;
- Ijrochida ayol ovozlarining o'rni hamda erkak ovozlari bilan munosabati;
- Xonandalik ijrochii ***haqida tasavvurga ega bo'lishi;***
- Hozirgi zamon maqom ijrochilarini;
- Ijro dasturini;
- Ovozlarni mazmunli ishlatishni;
- Xonandalarni bir hil nafas olishni ta'minlashni;
- Umumiy ovozlar ko'lamini aniqlashni;
- Asarlarni xonandalar ijrochiiga moslashni;
- Xonadalar sahnada qay tarzda turishi, akademik ijroni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***
- Xonandalar nafaqat so'zlar orqali kuylahni balki nota orqali ashulalarni ijro etish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***

4. **VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

- ma'ruzalar;
- i-nterfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.